

Sag C-282/20**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

26. juni 2020

Forelæggende ret:

Spetsializirana nakazatelen sad (Bulgarien)

Afgørelse af:

22. juni 2020

Procesdeltagere:

Spetsializirana prokuratura

Anklaget:

ZX

Hovedsagens genstand

Sagen er anlagt i henhold til artikel 485 ff. i Nakazatelno-protsesualen kodeks (strafferetsplejeloven, Bulgarien, herefter »NPK«)

Den forelæggende ret har ved prøvelsen af den strafferetlige tiltale i hovedsagen konstateret, at tiltalen er mangelfuld på grund af uklarheder og ufuldstændighed. Den nationale lov indeholder ingen mulighed for at afhjælpe sådanne mangler. Dermed opstår spørgsmålet, om denne uklarhed og ufuldstændighed alligevel skal afhjælpes, og hvis ja, hvorledes dette skal ske.

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Anmodningen sker i medfør af artikel 267, stk. 1, litra b), TEUF.

Præjudicielle spørgsmål

Er en national bestemmelse, nemlig artikel 248, stk. 3, i Republikken Bulgariens Nakazatelno protsesualen kodeks (strafferetsplejeloven), hvorefter der efter afslutningen af det første retsmøde i en straffesag (forberedende retsmøde) ikke findes nogen processuel bestemmelse, der kan danne grundlag for at afhjælpe en indholdsmæssig uklarhed og ufuldstændighed i anklageskriftet, hvilket fører til en tilsidesættelse af den anklagedes ret til information om tiltalen, forenelig med artikel 6, stk. 3, i direktiv 2012/13 og artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder?

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende: Er en fortolkning af de nationale bestemmelser om ændring af tiltalen, som giver anklageren mulighed for under retsmødet at afhjælpe denne indholdsmæssige uklarhed og ufuldstændighed i anklageskriftet på en måde, som faktisk og effektivt opfylder den tiltaltes ret til information om tiltalen, i overensstemmelse med de ovenfor anførte bestemmelser samt chartrets artikel 47, eller er det i overensstemmelse med disse ovenfor anførte bestemmelser at undlade at anvende det nationale forbud mod at indstille behandlingen af sagen og hjemvise den til anklagemyndigheden med henblik på udarbejdelse af et nyt anklageskrift?

Anførte EU-retlige bestemmelser og Domstolens retspraksis

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager (EUT 2012, L 142, s.1), artikel 6, stk. 3

Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, artikel 47

Dom af 5. juni 2018, Kolev m.fl., C-612/15, ECLI:EU:C:2018:392

Dom af 14. maj 2020, UY, C-615/18, ECLI:EU:C:2020:376

Dom af 12. februar 2020, Kolev m.fl., C-704/18, ECLI:EU:C:2020:92

Anførte nationale bestemmelser

Nakazatelen kodeks (straffeloven, Bulgarien, herefter »NK«), artikel 244, stk. 2, sammenholdt med stk. 1; artikel 243

Nakazatelno-protsesualen kodeks (strafferetsplejeloven, NPK), artikel 246, stk. 2 og 3, artikel 248, stk. 5, nr. 1, sammenholdt med stk. 1, nr. 3, artikel 249, stk. 2, og stk. 4, nr. 1, artikel 287, artikel 288, artikel 335, stk. 1, nr. 1, artikel 351, stk. 2

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Spetsializirana prokuratura (den særlige anklagemyndighed, Bulgarien) har rejst tiltale mod ZX for den 19. juli 2015 indtil kl. 1:30 at have været i besiddelse af falske penge med valutakurs i ind- og udland, nemlig 88 pengesedler à 200 EUR, hvorom han vidste, at de var forfalsket, hvilket er strafbart i henhold til NK's artikel 244, stk. 2, sammenholdt med stk. 1.
- 2 I det forberedende retsmøde blev anklageskriftets formelle rigtighed udtrykkeligt drøftet, og forsvaret rejste ikke tvivl om denne. Retten konstaterede, at anklageskriftet er formelt rigtigt.
- 3 Efter optagelse af alle beviser konstaterede retten i forbindelse med prøvelsen af betingelserne for høring af de involverede og for domsafsigelsen, at anklageskriftet faktisk indeholder en vis uklarhed og ufuldstændighed, som ikke blev bemærket i det forberedende retsmøde.
- 4 Tidsrummet for besiddelsen af de 88 falske pengesedler er ikke angivet klart, idet der i afsnittet om de faktiske omstændigheder er anført en længere periode, men i den afsluttende del derimod en periode på kun halvanden time.
- 5 For så vidt angår tiltalen i henhold til NK's artikel 244, er et af de konstituerende elementer for den strafbare handling i henhold til NK's artikel 244 besiddelse af falske penge »i store mængder«. Anklagemyndigheden skal redegøre for, at dette kriterium er opfyldt; en sådan redegørelse er en betingelse for, at anklageskriftet er formelt rigtigt. I det konkrete tilfælde blev der redegjort for, at den tiltalte var i besiddelse af 88 pengesedler, men ikke for, at denne omstændighed udgør besiddelse »i store mængder«. Det fører til den konklusion, at anklageskriftet formelt er retsstridigt, da det beskriver de konstituerende elementer for den strafbare handling ufuldstændigt. Navnlig er et af gerningskriterierne (»store mængder«) ikke anført. Dette skal imidlertid anføres, for at anklageskriftet er formelt korrekt.
- 6 Ifølge anklageskriftets ordlyd var den tiltalte i besiddelse af »falske penge«. I NK's artikel 244, stk. 2, sammenholdt med stk. 1, tales der imidlertid om »forfalskede penge«; i artikel 244, stk. 2 og stk. 1, står der intetsteds »falske penge«. På den anden side udgør NK's artikel 244 en kvalificering af det grundlæggende gerningsindhold i NK's artikel 243, hvori det hedder, at »forfalskning af penge«, betyder »fremstilling af falske penge« eller »forfalskning af ægte« penge. Følgelig udgør »falske penge« en underkategori af »forfalskede penge«. Derfor skal anklageskriftets formulering ikke kun indeholde den mere specielle betegnelse »falsk«, men også den mere generelle betegnelse af pengene, nemlig »forfalsket«.
- 7 Den gerning, som er omhandlet i NK's artikel 244, er en variant af det grundlæggende gerningsindhold som omhandlet i NK's artikel 243. Nogle af de konstituerende elementer for NK's artikel 244 findes derfor i NK's artikel 243 og

er ikke indeholdt separat i ordlyden af NK's artikel 244. Det gælder for det første det konstituerende element for det strafbare forhold »forfalsket« og »falsk«, da definitionerne af disse begreber er indeholdt i NK's artikel 243. For det andet gælder dette det supplerende konstituerende element »[...] med valutakurs i ind- og udland«, som ligeledes kun findes i NK's artikel 243.

- 8 Disse konstituerende elementer forekommer ordret i anklageskriftet, men uden en henvisning til den bestemmelse, hvori de forekommer, idet NK's artikel 243, stk. 1, ikke er nævnt.
- 9 Ved den juridiske kvalificering afviger angivelsen i ord derfor fra angivelsen af artikelnumrene, idet elementerne i NK's artikel 243, stk. 1, er angivet i ord, men uden henvisning til artiklens nummer. Der er derfor behov for en tilføjelse om, at tiltalen ikke kun er støttet på NK's artikel 244, stk. 2, sammenholdt med stk. 1, men på NK's artikel 244, stk. 2, sammenholdt med stk. 1 sammenholdt med artikel 243, stk. 1.
- 10 I retsmødet den 12. juni 2020 gjorde den forelæggende ret opmærksom på disse mangler i anklageskriftet. Anklageren erklærede sig villig til at afhjælpe disse mangler ved hjælp af en ændring af anklagen i form af en berigtigelse af anklageskriftet, nemlig ved at angive tidsrummet for besiddelsen af de 88 pengesedler, præcisere, om disse udgør en »stor mængde«, og om det drejer sig om forfalskede penge, samt at angive artiklernes numre korrekt i forbindelse med den juridiske kvalificering.
- 11 Forsvaret erklærede sig indforstået med ændringen af anklageskriftet, hvis dette var den eneste mulighed for at afhjælpe manglerne i dette.
- 12 Den forelæggende ret skal træffe afgørelse om, hvorvidt det er muligt at afhjælpe manglerne i anklageskriftet ved en erklæring fra anklagemyndigheden i retsmødet.
- 13 Den er af den opfattelse, at disse mangler er væsentlige, idet de påvirker straffesagens retmæssige forløb i negativ retning. Med denne uklarhed og ufuldstændighed i anklageskriftet kan retten nemlig ikke afsige dommen, da bestemte konstituerende elementer, dele af den strafbare handling eller den juridiske kvalificering anføres første gang med dommen. Det er retsstridigt, da den tiltalte skal informeres om alle elementer i tiltalen for kunne forsvare sig, og ikke først bliver informeret herom med dommen, som også kan være en domfældelse. Lige så lidt kan retten afsige en dom, i hvilken den gengiver anklageskriftets ufuldstændige indhold, da dette ville tilsidesætte princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhemmel, da denne dom (uanset om det er en domfældelse eller en frifindelse) ville vedrøre en gerning, som havde færre konstituerende elementer end fastsat i loven.
- 14 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den burde have konstateret manglerne allerede i det forberedende retsmøde, have indstillet sagen og hjemvist sagen til anklagemyndigheden med anmodning om at afhjælpe manglerne gennem et nyt anklageskrift. Dette skete imidlertid ikke.

- 15 På grund af den nationale rets særlige forhold er det ikke længere muligt at afhjælpe manglerne i anklageskriftet efter det forberedende retsmøde. Spørgsmålet er derfor, om det processuelle middel, som foreslås af anklagemyndigheden, nemlig at afhjælpe manglen ved at ændre anklagen, kan anvendes.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 16 Anklagemyndigheden har ikke udtalt sig om forelæggelsen.
- 17 Forsvaret er af den opfattelse, at der ikke bør forelægges en anmodning om præjudiciel afgørelse, da tilsidesættelsen af de processuelle regler ikke kan afhjælpes.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 18 Med anklageskriftet forelægger anklagemyndigheden retten en bestemt tiltale, og retten træffer afgørelse i sagen ved at erklære den tiltalte for skyldig eller uskyldig. Et anklageskrift er formelt korrekt og retmæssigt, når det opfylder bestemte krav i NPK.
- 19 Anklageskriftet skal altid indeholde en fuldstændig angivelse af alle elementer i den strafbare handling (de konstituerende elementer). Med hensyn til de faktiske omstændigheder i hovedsagen er følgende obligatorisk:
- den periode, hvor gerningen er begået, skal angives klart og entydigt
 - hvis lovens ordlyd indeholder bestemte elementer, som tilsammen gør gerningen til en strafbar handling, skal alle disse elementer angives i anklageskriftet uden udeladelse af enkelte elementer
 - hvis en straffebestemmelse indeholder grundelementet i en bestemt strafbar handling, og den efterfølgende straffebestemmelse indeholder et specielt element af den samme strafbare handling (dvs. dens særlige tilfælde), skal alle elementer anføres i anklageskriftet, herunder det grundlæggende element, hvis de refererer til det specielle element
 - i anklageskriftet skal alle konstituerende elementer anføres såvel verbalt som i tal, dvs. de skal anføres såvel i ord som i tal, nemlig som bestemmelsens nummer (artikel, stykke, nummer, litra), som de er indeholdt i.
- 20 Indtil reformen i 2017 kunne retten suspendere sagen på et hvilket som helst tidspunkt i proceduren og hjemvise sagen til anklagemyndigheden med henblik på afhjælpning af indholdsmæssige mangler. En lignende beføjelse havde også anden instans, samt kassationsinstansen, som udøvede denne beføjelse gennem bindende anvisninger til andeninstansen.

- 21 Efter reformen i 2017 kan der kun gøres brug af denne beføjelse under det forberedende retsmøde i første instans. Når dette er afsluttet, indeholder loven ingen procedure til afhjælpning af mangler af denne art. Navnlige er det udtrykkeligt forbudt at hjemvise sagen til anklagemyndigheden.
- 22 Det første spørgsmål drejer sig om, hvorvidt det nationale forbud mod at behandle manglerne i den givne information om tiltalen efter det forberedende retsmøde og den dermed manglende mulighed for at afhjælpe disse mangler er forenelige med direktivets artikel 6, stk. 3, som forlanger en national lovgivning, der sikrer »detaljerede information om tiltalen«, dvs. klare, fuldstændige og entydige informationer om tiltalen.
- 23 Den nationale lovgivning åbner mulighed for indsigelser mod og en behandling af kvaliteten af informationerne om tiltalen, men ene og alene i det forberedende retsmøde. Spørgsmålet er, om begrænsningen til dette forberedende retsmøde alene er forenelig med direktivets artikel 6, stk. 3, eller om denne bestemmelse skal fortolkes således, at den også finder anvendelse efter det forberedende retsmøde, navnlig i de efterfølgende retsmøder, efter at bevisoptagelsen er afsluttet, men før retten har truffet afgørelse i sagen.
- 24 Hvis altså – med andre ord – retten til information ikke blev overholdt inden det forberedende retsmøde, og manglen heller ikke blev afhjulpet i dette forberedende retsmøde, betyder dette så, at direktivets artikel 6, stk. 3, skal fortolkes således, at denne ret ikke længere skal overholdes efter afslutningen af det forberedende retsmøde?
- 25 Det andet spørgsmål stilles kun i tilfælde af, at Domstolen konkluderer, at EU-retten er til hinder for en national bestemmelse, som – efter det forberedende retsmøde – ikke indeholder en processuel foranstaltning til at afhjælpe en tilsidesættelse af de processuelle regler, som hænger sammen med den tiltaltes ret til information om tiltalen.
- 26 Dette kræver en fortolkning af den nationale lov i overensstemmelse med EU-retten, således at de nødvendige forsvarsrettigheder i sidste ende er sikret. Selv om direktivets artikel 6, stk. 3, har direkte virkning, er der imidlertid behov for en national processuel bestemmelse, hvori denne direkte virkning kommer til udtryk (Domstolens dom af 14.5.2020, UY, C-615/18, ECLI:EU:C:2020:376, præmis 69, 72, 73 og 75).
- 27 Denne processuelle bestemmelse kan have to aspekter.
- 28 Det første ville være, at den ret, der behandler sagen, i retsmødet foretager processuelle handlinger, som sikrer afhjælpning af tilsidesættelsen af de processuelle regler og fuld overholdelse af den tiltaltes ret til information om tiltalen. Dette kan ske ved hjælp af nationale retsfor skrifter om fortolkning i tilfælde af lovgivningslakuner, hvilket i det foreliggende tilfælde betyder, at den manglende lovbestemmelse om afhjælpning af tilsidesættelser af de processuelle regler af denne type efter det forberedende retsmøde gør det nødvendigt at

anvende instituttet om ændring af tiltalen analogt. Nærmere bestemt ville retten gå frem som følger: Den ville give anklagemyndigheden lejlighed til at foretage relevante indholdsmæssige ændringer for at afhjælpe uklarheden og ufuldstændigheden i anklageskriftet og efterfølgende informere forsvaret om disse ændringer og give det lejlighed til at fremsætte påstande i denne forbindelse, herunder nye anmodninger om bevisoptagelse.

- 29 Ændringen af anklagen er et instrument til at ændre nogle parametre i tiltalen i retsmødet. Dette sker uden forudgående indstilling af sagen og hjemvisning til anklagemyndigheden med henblik på at foretage ændringer og efterfølgende indlede domstolsfasen på ny. Anklagen kan lovligt ændres enten på grund af nye omstændigheder, som gør ændringen nødvendig, eller hvis der ikke tilkommer sådanne omstændigheder, men anklagemyndigheden har begået en fejl ved formuleringen af anklageskriftet. Ændringen af anklagen medfører garantier for forsvaret, idet retsmødet efter anmodning fra forsvaret skal afbrydes, så forsvaret kan forberede sig med hensyn til den ændrede tiltale; i nogle tilfælde mister den tiltaltes hidtidige indlæg deres retlige virkning, og han får lejlighed til at komme med yderligere indlæg; retspraksis har anerkendt forsvarets ret til at fremsætte nye anmodninger om bevisoptagelse vedrørende ændringerne. På den anden side har den nationale retspraksis endnu ikke behandlet ændringen af anklagen som et instrument til at korrigere processuelle fejl i anklageskriftet. På nuværende tidspunkt er der, da der allerede findes et udtrykkeligt forbud mod at indstille behandlingen af sagen og hjemvise sagen til anklagemyndigheden, mulighed for at foretage en ny, udvidet fortolkning af bestemmelsen om ændring af anklagen, således at denne også omfatter de tilfælde, hvor anklageskriftet er behæftet med visse processuelle fejl, herunder den fejl, at tidsrummet for gerningen er uklart, og at angivelsen af tiltalens elementer samt de relevante bestemmelser i den juridiske kvalificering er ufuldstændig.
- 30 Grundlaget for denne fortolkning er det almindeligt anerkendte fortolkningsprincip »så meget desto mere«. Hvis det er lovligt at indføre et helt nyt andet tidsrum, hvor handlingen er begået, må det så meget desto mere være lovligt at konkretisere det tidsrum, der allerede er angivet. Hvis det er lovligt at ændre den juridiske kvalificering så væsentligt, at der rejses tiltale for en helt anden og/eller mere alvorlig strafbar handling, må det så meget desto mere være lovligt at underkaste den juridiske kvalificering en mindre væsentlig ændring, hvor ufuldstændigheder afhjælpes og manglende elementer tilføjes.
- 31 Det andet aspekt ville være at anvende den gamle retsstilling indtil reformen i 2017, som udtrykkeligt er forbudt flere steder i den aktuelle affattelse af NPK, nemlig: indstilling af retssagen, hjemvisning af sagen til anklagemyndigheden med henblik på udarbejdelse af et nyt anklageskrift og efterfølgende fornyet indledning af retssagen med fornyet afhøring af alle vidner. For at gøre dette skal den forelæggende ret undlade at anvende de ovenfor anførte forbud i den nationale lov og genoprette retsstillingen som den var indtil 2017.

- 32 Det andet spørgsmål drejer sig om, hvorvidt den første, den anden eller begge de retlige løsninger er i overensstemmelse med EU-retten.
- 33 Bestemmelserne i chartrets artikel 48, stk. 1 og 2, om sikring af effektive retsmidler og en retfærdig rettergang er relevante for begge spørgsmål. Vedrørende det første spørgsmål: Hvis den tiltalte konfronteres med en ufuldstændig tiltale, og retten ikke har beføjelse til at afhjælpe denne mangel, risikerer han at blive dømt enten på grundlag af en ufuldstændig tiltale (dvs. for en gerning, som ikke opfylder lovens krav til en strafbar handling) eller på grund af en faktisk strafbar handling, hvor han først gennem dommen erfarer, hvilke konstituerende elementer denne gerning har. I det første tilfælde er kravet om, at strafbare forhold skal have lovhjemmel, ikke opfyldt, og i det andet tilfælde er kravet om information om alle elementer i tiltalen ikke opfyldt, en omstændighed, som fører til en uretfærdig rettergang.
- 34 I forbindelse med det andet spørgsmål skal det bedømmes, hvilke af de to mulige processuelle løsninger til at afhjælpe uklarhed og ufuldstændighed i anklageskriftet, der bedst opfylder princippet om effektive retsmidler og en retfærdig rettergang.
- 35 Bestemmelsen i chartrets artikel 47, stk. 2, om, at sagen skal behandles inden for en rimelig frist, er kun relevant for det andet spørgsmål. Hvis Domstolen fastslår, at det nationale forbud mod hjemvisning til anklagemyndigheden ikke må anvendes efter det forberedende retsmøde, vil dette føre til hjemvisning af sagen samt nødvendigvis til en fornyet optagelse af alle beviser og følgelig til en urimelig og unødvendig forhaling af straffesagen. Hvis Domstolen derimod bifalder en analog anvendelse af NPK's artikel 287 (ændring af anklagen) og dette institut som et procesretligt middel til at afhjælpe uklarhed og ufuldstændighed i anklageskriftet, vil disse mangler kunne afhjælpes, uden at der er behov for hjemvisning og fornyet fuldstændig bevisoptagelse. Det vil kun være muligt at optage supplerende beviser, hvis forsvaret fremsætter anmodning herom.